

فصلنامه علمی و پژوهشی «بررسی‌های حسابداری»

سال چهارم - شماره ۱۶ و ۱۷ - تابستان و پائیز ۱۳۷۵

ص ص ۱۶۳-۱۴۶

پژوهش‌های کاربردی در حسابداری

(قسمت ششم)

محمدصادقی

از شماره ۸ تابستان ۱۳۷۳ بخش جدیدی در فصلنامه علمی و پژوهشی «بررسی‌های حسابداری» به درج چکیده پایان نامه‌های تحصیلی دانشجویان دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران در دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکترا) در حوزه حسابداری اختصاص یافت. این بخش در راستای ارتباط بین حرفه و دانش حسابداری و پیوند بین زمینه‌های تئوریک و نظری با کاربردهای عملی «به منظور تبادل اطلاعات و به حداقل رساندن دوباره کاریها در تحقیقات و آشنایی بیشتر دانشجویان و دانش پژوهان با زمینه‌های تحقیقات کاربردی» تهیه شده است. امید است مورد استقبال و توجه دانشجویان و دانش پژوهان قرار گیرد.

عنوان پایان نامه: بررسی چگونگی محاسبه قیمت تمام شده شیلات در ایران

نام نویسنده: غلامحسین مهدوی

تعداد صفحات: ۱۳۰ صفحه

استاد راهنما : دکتر علی وثوق

اساتید مشاور : دکتر عباس صدقی - دکتر علی جهانخانی

تاریخ تصویب : ۱۳۷۰/۶/۲۱

برای درجه : کارشناسی ارشد حسابداری

فهرست فصول

فصل اول - طرح تحقیق

فصل دوم - آشنایی با شیلات

فصل سوم - نحوه محاسبه قیمت تمام شده شیلات در ایران

فصل چهارم - نارساییهای سیستم حسابداری صنعتی شیلات و ارائه پیشنهادها

پیوستها

فرضیات تحقیق

محاسبه قیمت تمام شده یکی از عوامل مؤثر در قیمت‌گذاری محصولات است. استفاده از سیستم‌های جدید محاسبه قیمت تمام شده محصول و کاهش قیمت تا حد امکان از طریق محاسبه دقیق بهای تمام شده محصول به رونق اقتصادی و تولید انبوه کمک می‌کند.

فرضیاتی که در این تحقیق مورد آزمون قرار گرفته است عبارتند از :

۱- عدم بکارگیری تکنولوژی مناسب در پرورش ماهی و در نتیجه افزایش قیمت تمام شده محصولات شیلات.

۲- عدم استفاده از فرمول غذایی مناسب در پرورش ماهی که باعث از بین رفتن بچه ماهی و نهایتاً افزایش بهای تمام شده می‌گردد.

۳- آلودگی محل پرورش ماهی که باعث از بین رفتن ماهیها و تأثیر در بهای تمام شده می‌شود.

۴- بیماریهای مختلف که منجر به نابودی ماهیان گشته و بهای تمام شده را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۵- عدم توجه به بازاریابی صحیح و فرآیند آن که باعث کاهش درآمد شرکت سهامی شیلات ایران می‌گردد.

۶- قاچاق ماهی که منجر به از رده خارج شدن بخش عظیمی از ماهیان گشته و در نتیجه در افزایش بهای تمام شده مؤثر است.

۷- نارساییهای سیستم حسابداری صنعتی موجود باعث عدم دقت در محاسبه صحیح بهای تمام شده گردیده و در نتیجه ارزیابی موجودیها در پایان سال از دقت کافی برخوردار نیست.

۸- سیستم حسابداری صنعتی موجود اطلاعات لازم را جهت هدفهای مدیریت (برنامه‌ریزی و کنترل) و گزارشگری مالی ارائه نمی‌نماید.

فرضیه مهم: عدم وجود سیستم حسابداری صنعتی مناسب جهت محاسبه قیمت تمام شده محصولات شیلات می‌باشد که در نتیجه اطلاعات لازم را جهت هدفهای مدیریت (برنامه‌ریزی و کنترل) و گزارشگری مالی ارائه نمی‌نماید.

مباحث ارائه شده

فصل اول تحت عنوان مسأله و تعریف واژه‌های تحقیق به تشریح مسأله تحقیق، هدف و علل انتخاب موضوع، اهمیت مسأله، سابقه تحقیق، منابع اطلاعاتی و روش تحقیق، فرضیات تحقیق و محدودیتهای تحقیق می‌پردازد.

در فصل دوم تاریخچه شیلات به منظور آشنایی با شیلات ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ضمن در مورد نحوه تهیه و عمل‌آوری انواع محصولات شیلات نیز بحث می‌شود. اهمیت ماهی و صنایع آن، تاریخچه صید ماهی در جهان، تاریخچه تکثیر و پرورش ماهی در جهان، تاریخچه پرورش ماهی در آب شیرین، تاریخچه شیلات شمال، تاریخچه شیلات جنوب، شیوه‌های صید ماهی و انواع محصولات شرکت سهامی شیلات ایران از مطالب مطروحه در این فصل است.

در فصل سوم نحوه محاسبه قیمت تمام شده شیلات در ایران مطرح است. ابتدا محصولات شیلات ایران و روشهای هزینه‌یابی آن عنوان می‌شود. در این زمینه بهای مواد

اولیه، هزینه‌های تولیدی، هزینه‌های واحدهای خدماتی و اجزاء آنها مورد توجه قرار می‌گیرد. سپس نحوه تخصیص هزینه‌های واحدهای خدماتی به واحدهای تولیدی، نحوه تخصیص هزینه‌های واحدهای تولیدی به محصولات، و نحوه تعیین قیمت تمام شده خاویار و میگو و سایر محصولات بررسی می‌شود.

در فصل چهارم نارساییهای سیستم حسابداری صنعتی شیلات مطرح می‌شود که عبارتند از:

۱- عمده‌ترین نقص در سیستم حسابداری صنعتی شیلات ایران مربوط به تخصیص هزینه‌های واحدهای تولیدی به محصولات در قسمتهای تولیدی صیدگاه و خاویارسازی است که از اصول حسابداری صنعتی در تخصیص هزینه‌های مشترک به محصولات پیروی نمی‌کند. حسابداری صنعتی برای تخصیص هزینه‌های مذکور از پنج روش مقداری، میانگین بهای تمام شده واحد، میانگین موزون، ارزش ناخالص بازار و ارزش خالص بازار استفاده می‌کند در حالی که در شرکت سهامی شیلات ایران از قیمت بازار (ارزش دفتری) محصولات بدون توجه به نقطه تفکیک استفاده می‌شود که این روش با هیچکدام از پنج روش فوق همسویی ندارد.

۲- به دلیل وجود مشکلات در تفکیک هزینه‌های واحدهای تولیدی و خدمتی اغلب این هزینه‌ها در سرفصل هزینه‌های واحدهای خدماتی منظور می‌گردد.

۳- تسهیم هزینه‌های واحدهای خدماتی به واحدهای تولیدی منطقی نمی‌باشد. مثلاً در مورد هزینه واحد خدمتی تولید نیرو، چون عمده سرویس‌دهی این مرکز به سردخانه می‌باشد بنابراین تسهیم آن به سایر مراکز بر اساس دستمزد و هزینه‌های غیرمستقیم غیرمنطقی است.

۴- هزینه‌های پرورش‌گاه‌های ماهی و دفتر مرکزی شرکت سهامی شیلات ایران جزء هزینه‌های اداری و تشکیلاتی آورده می‌شود. در صورتی که باید سهمی از آن و مخصوصاً هزینه‌های پرورش ماهی به طریقی کل آن در بهای تمام شده منظور شود.

۵- در مورد بهای تمام شده میگو چون صید این محصول فصلی می‌باشد (فقط سه ماه از سال صید می‌شود) بنابراین این تخصیص کل هزینه‌های واحدهای خدماتی در طی سال به این محصول غیرمنطقی است و باعث بالا رفتن قیمت تمام شده آن می‌گردد.

- ۶- تخصیص هزینه‌های واحدهای خدماتی به واحدهای تولیدی در طی دو مرحله بر اساس دو مبنای متفاوت انجام می‌شود، در مرحله اول دستمزد مستقیم واحدهای خدماتی بین واحدهای تولیدی تسهیم می‌گردد (بر اساس نسبت دستمزد مستقیم هر واحد تولیدی به کل هزینه‌های دستمزد مستقیم واحدهای تولیدی) و در مرحله دوم هزینه‌های غیرمستقیم واحدهای خدماتی بین واحدهای تولیدی تسهیم می‌شوند. (بر مبنای نسبت هزینه‌های غیرمستقیم هر واحد تولیدی به کل هزینه‌های غیرمستقیم واحدهای تولیدی) با این عمل در صورتی که دستمزد یا هزینه‌های غیرمستقیم یک واحد تولیدی بی‌رویه افزایش پیدا کرده باشد در اینجا نیز سهم بیشتری از دستمزد و هزینه‌های غیرمستقیم واحدهای خدماتی به آن تعلق خواهد گرفت که هیچ نوع ارتباط منطقی بین این دو افزایش بی‌رویه نمی‌توان مشاهده کرد.
- ۷- در مورد هزینه‌های واحد خدمتی ترابری زمینی، چون عمده هزینه‌های این واحد مربوط به حمل و جابجایی ماهیان خاویاری و خاویار می‌باشد باید در طی سال به واحدهای تولیدی مربوط تخصیص یابد و مبالغ باقیمانده در پایان سال که نتوان به یک واحد تولیدی خاص مرتبط نمود به کلیه واحدها به نسبت سرشکن شود.
- ۸- میگوهایی که در دریا به خارجیان فروخته می‌شود سهمی از هزینه‌های خدماتی به خود اختصاص نمی‌دهند در صورتی که باید سهم مناسبی از هزینه‌های واحدهای خدماتی به این محصولات نیز اختصاص یابد.

عنوان پایان نامه: مطلوبیت صورتهای مالی بانکهای ایران

نام نویسنده: علیرضا دانشفر

تعداد صفحات: ۱۴۳ صفحه

استاد راهنما: محمدابراهیم قربانی فرید

اساتید مشاور: دکتر علی ثقفی - دکتر علی وثوق

تاریخ تصویب: ۱۳۷۰/۶/۳۱

برای درجه: کارشناسی ارشد حسابداری

فهرست فصول

فصل اول - کلیات و شناخت روش تحقیق

فصل دوم - مفاهیم اساسی گزارشگری مالی

فصل سوم - وضعیت فعلی صورتهای مالی و گزارشگری بانکها

فصل چهارم - جمع آوری اطلاعات

فصل پنجم - استنتاج آماری و گزارش نتایج حاصل از تحقیق.

منابع و مأخذ

فرضیه تحقیق: «صورتهای مالی فعلی بانکها در ایران کاملاً منطبق با اصول متداول

حسابداری تهیه نمی گردند.»

اهداف تحقیق

۱- آیا به استانداردهای خاصی جهت روشها و گزارشگری حسابداری در مورد بانکها

نیاز است یا استانداردهای مورد استفاده در سایر منابع کفایت می نماید.

۲- روشهای فعلی بانکها که مغایر با اصول متداول حسابداری هستند کدامند؟

۳- راه حلهای مناسب جهت رفع مغایرتهای فوق چه هستند؟

این تحقیق میزان تطابق صورتهای مالی اساسی بانکها با اصول متداول حسابداری را

مورد بررسی قرار داده و مغایرت های احتمالی آنها جهت مرتفع ساختن عدم تطابق را مشخص ساخته است. همچنین چشم انداز آتی صورتهای مالی بانکها از نظر صاحب نظران حرفه ای به ویژه حسابرسان، مدیران و کارشناسان تهیه کننده صورتهای مالی بانکها مورد بررسی قرار گرفته است.

صورتهای مالی بانکها از دیدگاه های گوناگون می توانند مورد بررسی قرار گیرند. عمده ترین آنها میزان و نحوه افشاء اطلاعات، چگونگی تحلیل صورتهای مالی بانکها و مانند آنها می باشد، ولی در این تحقیق میزان تطابق آنها با اصول متداول حسابداری و استانداردهای گزارشگری بررسی شده است.

مباحث مطروحه

فصل اول تحت عنوان کلیات و شناخت روش تحقیق به طرح مطالبی چون اهمیت موضوع، حدود موضوع از نظر دامنه موضوع و از نظر وسعت حوزه تحقیقاتی، روش تحقیق و گردآوری اطلاعات، مطالعات قبلی، محدودیتها و مشکلات بررسی و هدف تحقیق اختصاص یافته است.

فصل دوم با عنوان مفاهیم اساسی گزارشگری مالی به طرح مباحث تئوریک پرداخته است. ابتدا ماهیت حسابداری مطرح می شود. حسابداری در شکل نوین خود تنها به جمع آوری و ارائه اطلاعات محدود نمی گردد بلکه نقش اصلی آن در پردازش اطلاعات و مشارکت در تصمیم گیریهاست و صورتهای مالی اساسی نتیجه فرآیند پردازش اطلاعات در حسابداری هر واحد تجاری است که اطلاعات کاملی را در مورد وضعیت مالی، نتیجه عملکرد و تغییرات وضعیت مالی ارائه می کند.

صورتهای مالی که هم اکنون به عنوان صورتهای مالی اساسی تهیه می گردند عبارتند از:

- ۱- صورت وضعیت مالی (ترازنامه)
- ۲- صورت نتایج عملیات (سود و زیان)
- ۳- صورت سود و زیان انباشته
- ۴- صورت تغییرات در وضعیت مالی

علاوه بر صورت‌های مالی یادداشتهای همراه صورت‌های مالی اساسی نیز منتشر می‌شوند که بدون آنها تحلیل و مطالعه وضعیت مالی شرکتها غیرممکن است.

در زمینه اصول حسابداری اصل بهای تمام شده، اصل تحقق درآمد، اصل تطابق، اصل افشاء، اصل ثبات رویه، اصل اهمیت و در زمینه مفروضات حسابداری فرض تفکیک شخصیت، فرض تداوم فعالیت، فرض واحد اندازه‌گیری و فرض دوره مالی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. همچنین ویژگیهای اطلاعات حسابداری شامل مربوط بودن، بی‌طرفی، قابلیت اتکاء و قابلیت مقایسه مطرح و بررسی شده است.

فصل سوم وضعیت فعلی صورت‌های مالی و گزارشگری بانکها را مطرح می‌کند. ابتدا تحولات بانکداری پس از پیروزی انقلاب اسلامی بحث شده است. سپس مشخصه‌های مؤثر بر گزارشگری مالی مطرح شده است. این مشخصه‌ها صنعت بانکداری را از سایر فعالیتهای اقتصادی مجزا و مفروضات و اصول حسابداری خاص آن را مشخص می‌سازد و نادیده گرفتن آنها بر مفید و قابل استفاده بودن اطلاعات و بیان واقعی وضعیت مالی تأثیر نامطلوب ایجاد می‌کند. این مشخصه‌ها عبارتند از شخصیت حقوقی، حیطة و وسعت فعالیت، تنوع فعالیت و حاکمیت قوانین.

در ادامه این فصل فرآیند فعلی تهیه و ارائه صورت‌های مالی در بانکهای ایران مورد بحث قرار گرفته است. این بررسی مواردی از جمله: اسکناس و مسکوک و اوراق بهادار با قابلیت نقدی سریع، حسابها و وجوه نقد ارزی، اسناد نزولی و بروات خریداری شده، سپرده‌های قانونی، مطالبات، وام و سایر تسهیلات اعطایی، وثایق تملک شده، سرمایه گذاریها، بدهیها، حساب جاری و سایر سپرده‌های دیداری، حسابهای پس‌انداز و سایر سپرده‌ها، صورتحساب سود و زیان، صورتحساب تقسیم سود، صورت تغییرات در وضعیت مالی و یادداشتهای همراه، سایر روشها و عوامل مؤثر بر صورت‌های مالی کنونی بانکها را شامل می‌شود.

فصل چهارم تحت عنوان جمع‌آوری اطلاعات به روش جمع‌آوری اطلاعات و انتخاب نمونه‌های مورد بررسی اختصاص یافته است.

فصل پنجم استنتاج آماری و گزارش نتایج حاصل از تحقیق را دربر دارد. این نتایج

عبارتند از:

۱- بر اساس نظر خواهی حرفه‌ای از حساب‌برسان و مدیران و کارشناسان تهیه صورتهای مالی بانکها بیش از ۹۰٪ از صاحب نظران معتقد به عدم تطابق کامل صورتهای مالی فعلی بانکها با اصول متداول حسابداری هستند.

۲- در گزارش حسابرسی صورتهای مالی ۶ بانک تجاری در سال ۱۳۶۸ همواره بر عدم رعایت روشهای متداول حسابداری و عدم طبقه‌بندیهای صحیح تأکید شده و این امر یکی از دلایل عدم مطلوبیت آنها را تشکیل داده است.

۳- روشهای اندازه‌گیری و گزارشگری مالی بانکها با مجموعه اصول و روشهای پذیرفته شده حسابداری مقایسه و با اطمینان کافی فرضیه اهم تحقیق تأیید شد.

سایر نتایج

۱- صورتهای مالی فعلی بانکها به طور کامل با اصول پذیرفته شده حسابداری هماهنگ و مطابق نیستند. برای رفع این مشکل باید کمیته‌ای تشکیل شود و با نشر آیین نامه‌های جدید راههایی برای ایجاد امکان تغییر و نیز مرجعی برای این تغییرات و هماهنگی‌های بعدی مشخص گردد.

۲- عمده‌ترین مغایرت، در طبقه‌بندی اقلام و نحوه گزارشگری بوده و لذا شایسته است تحقیقات مستقلی نسبت به ماهیت استفاده کنندگان صورتهای مالی بانکها، شناسایی و ارزیابی مبانی مختلف تصمیم‌گیری و ... صورت گیرد.

۳- هر چند بانکها ملی گردیده‌اند ولی انتشار صورتهای مالی آنها در سطح عمومی و یا جراید می‌تواند به آگاهی مردم از عملکرد اعتباری بانکها و دولت کمک کند و موجبات رشد و بهبود کیفیت صورتهای مالی را نیز فراهم سازد.

۴- برای تدوین آیین نامه جدید روشها و ارائه صورتهای مالی بانکها تحقیقات گسترده‌ای در خصوص مبانی طبقه‌بندی، شناسایی درآمد و هزینه‌های عملیاتی و غیر عملیاتی و ... مورد نیاز است.

عنوان پایان نامه: حسابداری و گزارش دهی عملیاتی شرکتهای مختلط (دولتی - خصوصی)

نام نویسنده: وجیهه درویش دماوندی

تعداد صفحات: ۲۳۵ صفحه

استاد راهنما: دکتر علی وثوق

اساتید مشاور: دکتر عباس صدقی - دکتر علی جهانخانی

تاریخ تصویب: ۱۳۷۰/۶/۳۱

برای درجه: کارشناسی ارشد حسابداری

فهرست فصول

فصل اول - معرفی رویه‌های حسابداری شرکتهای مختلط

فصل دوم - زمینه اقتصادی تشکیل شرکتهای مختلط

فصل سوم - شرکتهای مختلط

فصل چهارم - سازمان و مدیریت

فصل پنجم - تأمین مالی و کنترل‌های حسابداری در شرکتهای مختلط

فصل ششم - حسابداری شرکتهای مختلط

فصل هفتم - خلاصه، نتیجه‌گیری و پیشنهادات

ضمیمه - شرکت (سهامی عام) نمونه

اهداف تحقیق

۱- شناسایی مفهوم شرکت مختلط و تعیین ارتباط آن با شرکتهای دولتی.

۲- تجزیه و تحلیل و ارزیابی روشهای حسابداری و گزارش دهی شرکتهای مختلط چهار

کشور آمریکا، انگلیس، عربستان سعودی و ایران.

۳- پیشنهاد و ارائه راه‌حلهای ممکن، در برخی از مسائل حسابداری که شرکتهای مختلط

در آن زمینه با مشکل مواجه هستند.

فرضیات تحقیق

تکنیکهای حسابداری مورد استفاده در شرکتهای مختلط ترکیبی از حسابداری بازرگانی و مقررات بخش عمومی (دولتی) می‌باشند.

۱- تفاوتی در تعریف شرکتهای مختلط در کشورهای مختلف وجود دارد.

۲- به دلیل نفوذ دولت، روشهای حسابداری و گزارش‌دهی که در شرکتهای مختلط مورد استفاده قرار می‌گیرد با آنچه در شرکتهای خصوصی و شرکتهای دولتی مورد استفاده قرار می‌گیرد، متفاوت می‌باشد.

۳- به دلیل نفوذ بخش خصوصی، روشهای حسابداری و گزارش‌دهی که توسط شرکتهای مختلط استفاده می‌شود، مشابه روشهای حسابداری و گزارش‌دهی در حسابداری مؤسسات بازرگانی می‌باشد.

مباحث طرح شده

در فصل اول تحت عنوان رویه‌های حسابداری شرکتهای مختلط مباحثی چون انواع مالکیت‌های دولتی، مفهوم شرکت مختلط، اهداف شرکتهای مختلط، منظور و اهداف بررسی، فرضیات تحقیق، روش تحقیق، محدودیتهای تحقیق و ... را مورد بحث قرار داده است.

در فصل دوم تحت عنوان زمینه‌های اقتصادی تشکیل شرکتهای مختلط، نحوه تشکیل و توسعه شرکتهای دولتی در چهار کشور آمریکا، انگلیس، عربستان و ایران مورد بحث قرار گرفته است. تجارب بدست آمده مؤید این مطلب است که شرکتهای دولتی نقش مهمی را در توسعه اقتصاد ملی کشورها به عهده دارند. البته شکل، الگو و خصوصیات این شرکتها تحت تأثیر فلسفه سیاسی، زمینه تاریخی، فلسفه اجتماعی و بالاتر از همه نیازهای واقعی اجتماع و بر پایه توسعه اقتصادی هر کشوری متفاوت می‌باشد.

فصل سوم تحت عنوان شرکتهای مختلط به تعریف شرکتهای مختلط و نحوه تشکیل آنها در کشورهای آمریکا، انگلستان، عربستان سعودی و ایران اختصاص یافته است. در این رابطه سابقه تاریخی و انگیزه تشکیل اینگونه شرکتها مطرح شده است.

در فصل چهارم ساختار مدیریت و اهداف شرکتهای مختلط مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ساختار مدیریت در شرکتهای خصوصی و مختلط مشابه بوده و هر دو به وسیله هیأت مدیره اداره می‌شوند. در شرکت مختلط بعضی از اعضاء هیأت مدیره به وسیله دولت تعیین شده و بقیه اعضاء توسط سهامداران خصوصی انتخاب می‌شوند.

هدف اصلی شرکتهای خصوصی حداکثر نمودن سود است ولی شرکتهای مختلط دارای اهداف دیگری نیز علاوه بر آن می‌باشند. دولت ممکن است اهدافی را تعیین نماید که آن اهداف شرکت را به سمت توسعه اقتصادی و اجتماعی هدایت کند مانند جذب جانبازان در مشاغل متناسب.

در فصل پنجم تأمین مالی و کنترل‌های حسابداری در شرکتهای مختلط مطرح شده است. ابتدا ساختار سرمایه‌ای شرکتهای مختلط و سپس منابع تأمین مالی این شرکتها مطرح شده است. ساختار سرمایه‌ای شرکتهای مختلط از طریق اشتراک انواع مختلف سهام سرمایه تشکیل شده عبارت است از:

- ۱- از طریق دولت یا سرمایه‌گذاران بخش خصوصی.
- ۲- از طریق کمکهای بلاعوض دولتی یا کمکهای مالی دولت.
- ۳- از طریق منابع ذخیره شده توسط شرکت.
- ۴- از طریق استقراض، مانند اوراق قرضه، اسناد و وامهای با تضمین یا بدون تضمین دولت.

سه روش تأمین مالی که در دسترس شرکتهای مختلط می‌باشند عبارتند از:

- ۱- مشابه شرکتهای خصوصی آنها نیز احتمالاً بخش قابل ملاحظه‌ای از نیازهای سرمایه‌گذاریشان را خارج از سود عملیاتی تأمین مالی نموده‌اند.
- ۲- دولت ممکن است به روشهای مختلفی تأمین مالی شرکتهای مختلط را انجام دهد، مانند کمکهای بلاعوض مستقیم، کمکهای مالی، وام، تضمین وام و خرید سهام شرکتهای موجود.

- ۳- استقراض از بازار سرمایه، که شامل اوراق قرضه، اسناد، استقراض از بانک و اضافه برداشت می‌باشد. این وامها ممکن است با تضمین یا بدون تضمین دولت باشد.

کنترل شرکتهای مختلط مشابه کنترل شرکتهای خصوصی بوده به استثنای این مواد که

دولت ممکن است انتصاب اعضاء در هیأت مدیره و یک حسابرسی ثانویه را اضافه بر حسابرسی داخلی و خارجی انجام شده، الزامی بداند. علاوه بر گزارش شرکت، نمایندگان دولت یافته های خود را به مقاماتی نظیر مجلس، شورای وزیران یا وزیر مربوطه گزارش می دهند.

فصل ششم به حسابداری شرکتهای مختلط اختصاص یافته است. هدف این فصل شناسایی و تجزیه و تحلیل رویه های حسابداری و گزارش دهی مورد استفاده شرکتهای مختلط می باشد. یکی از خصوصیات برجسته شرکت مختلط این می باشد که رفتار اداری و عملیاتی آنها مطابق با خصوصیات شرکتهای بازرگانی می باشد. بنابر این انتظار می رود بسیاری از اصول حسابداری که شرکتهای خصوصی از آن استفاده می نمایند، در مورد شرکتهای مختلط نیز قابل اجرا باشد. شرکتهای مختلط دارای اهداف گوناگونی بوده که با اهداف شرکتهای خصوصی متفاوت می باشند. در نتیجه انتظار می رود که تمامی اصول حسابداری قابل اجراء برای بخش خصوصی برای شرکتهای مختلط قابل اجراء نباشد.

فصل هفتم به خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادات اختصاص یافته است.

عنوان پایان نامه: بررسی سیستم حسابداری قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی در ایران

نام نویسنده: عبدالکریم مقدم

تعداد صفحات: ۶۳ صفحه

استاد راهنما: دکتر علی وثوق

اساتید مشاور: دکتر علی ثقفی - محمد ابراهیم قربانی فرید

تاریخ تصویب: ۱۳۷۰/۱۱/۲۸

برای درجه: کارشناسی ارشد حسابداری

فهرست فصول

فصل اول - کلیات

فصل دوم - تاریخچه نفت

فصل سوم - نظرات مجامع حرفه‌ای حسابداری در رابطه با حسابداری نفت و گاز

فصل چهارم - استنتاج و پیشنهادات

اهمیت و هدف موضوع

صنایع نفت و گاز یکی از مهمترین صنایع کشور ما است و به دلیل این اهمیت، تعیین هزینه‌های انجام شده و نحوه عمل حسابداری آن از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. هدف این تحقیق بررسی رویه‌های مورد عمل شرکت ملی نفت ایران و نیز تعیین مطلوبیت و قابل استفاده بودن اطلاعات استخراج شده جهت استفاده کنندگان می‌باشد.

فرضیات تحقیق

- ۱ - رویه‌های اعمال شده در رابطه با هزینه‌های تولید (قیمت تمام شده) در ایران با روشهای حسابداری پذیرفته شده از طرف مجامع حرفه‌ای بین‌المللی مطابقت ندارد.
- ۲ - رویه‌های اعمال شده نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان از اطلاعات ارائه شده توسط شرکت ملی نفت ایران را به طور کامل تأمین نمی‌کند.

مباحث ارائه شده

فصل اول تحقیق به کلیات اختصاص یافته است. در این زمینه تعریف موضوع، هدف و علت انتخاب، اهمیت موضوع از نظر محقق و از نظر جنبه‌های کاربردی، فرضیه‌ها، قلمرو تحقیق، محدودیتها، روش تحقیق و جمع‌آوری اطلاعات و روش اثبات فرضیه و خلاصه تحقیق آورده شده است.

فصل دوم به تاریخچه نفت می‌پردازد. مصرف نفت در گذشته به یک نوع مصارف جزئی و ناحیه‌ای اختصاص داشت و علت این امر عدم دسترسی به این ماده حیاتی بود. به عبارتی دیگر در نقاطی که نفت به صورت خودجوش و یا حفاری ابتدایی بدست می‌آمد مصرف می‌شد. اما هنگامی که اولین اقدامات حفاری به طریق عملی و علمی صورت گرفت مصرف آن نیز افزایش یافت و با ازدیاد مصرف ارزشهای گوناگون نفت و آثار آن در زندگی بشر بخصوص در بخش صنایع مشخص‌تر گردید. به همین خاطر اولین عملیات حفاری را که در سال ۱۸۵۹ صورت گرفت باید به عنوان نقطه عطفی در تاریخ صنعت نفت به حساب آورد. در سال ۱۸۵۴ در ایالت پنسیلوانیای آمریکا مؤسسه‌ای به نام پنسیلوانیاراک ویل کمپانی به منظور حفر چاه‌های نفت تشکیل گردید و رییس مؤسسه مزبور کلنل درک نام داشت که به کاشف نفت معروف گردید. آقای درک با زحمات فراوانی در تاریخ ۲۷ اوت ۱۸۵۹ موفق به شروع حفاری چاه در ایالت پنسیلوانیا گردید و پس از چندی نفت استخراج شد. کم‌کم به دلیل سرمایه‌گذاری زیاد در حفر چاه، میزان استخراج، وسایل حمل و نقل منظم، افزایش مصرف و ... صنعت نفت هم از نظر استخراج و هم از نظر وسایل فنی و هم از نظر مصرف توسعه پیدا کرد و در رقابت با سایر مواد سوختی گوی سبقت را ربود. محقق در ادامه این فصل، منشأ و نحوه تشکیل نفت، ماهیت نفت، ویژگیهای فیزیکی نفت، فرآورده‌های مهم نفتی، انواع مخازن پالایشگاه‌ها، اکتشاف و تاریخچه نفت در ایران را مورد بحث قرار داده است.

فصل سوم نظرات مجامع حرفه‌ای بین‌المللی در رابطه با حسابداری نفت و گاز را مورد بحث قرار داده است. در این فصل ضمن بررسی نظرات هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی، هیأت اصول حسابداری، انجمن حسابداران رسمی آمریکا، کمیته بورس

اوراق بهادار و ... مهمترین روشهای حسابداری جهت ارزیابی منابع زیرزمینی اثبات شده نفت و گاز و انعکاس نتایج حاصل از ارزیابی مزبور در صورتهای مالی را مورد توجه قرار داده است. هزینههای شرکتهاى تولیدکننده نفت و گاز شامل هزینههای بدست آوردن حق بهره‌برداری از منطقه عملیات، هزینههای اکتشاف، هزینههای حفاری، هزینههای توسعه، هزینههای استخراج (تولید) و ... هم در رابطه با قیمت تمام شده در صنایع استخراجی نفت و گاز و هم در رابطه با روشهای حسابداری پذیرفته شده جهت تعیین قیمت تمام شده یعنی روش تلاشهای موفقیت‌آمیز و روش هزینه‌یابی کامل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. سپس سیستم حسابداری قیمت تمام شده نفت و گاز در ایران مورد توجه قرار گرفته است.

فصل چهارم به استنتاج و نتیجه‌گیری اختصاص یافته است. محقق معتقد است که در ایران کلیه هزینه‌های جاری و عملیاتی میدان استخراج نفت خام و گاز طبیعی به علاوه سهم استهلاک سرمایه‌گذاریهای انجام شده جهت دستیابی به ذخایر زیرزمینی میدان و سهم هزینه‌های سربار مرکزی وزارت نفت تحت عنوان هزینه‌های جاری و عملیاتی تولید میدان در صورتهای مالی منعکس می‌شود که این امر با اهداف حسابداری صنعتی مغایرت دارد. ایرادهایی که به روش محاسبه و ارائه هزینه‌ها به صورت فوق‌الذکر وارد است به شرح زیر می‌باشد:

۱ - روش حسابداری در ایران با هیچیک از روشهای پذیرفته شده حسابداری مطابقت ندارد چرا که طبق روشهای پذیرفته شده حسابداری هزینه‌های تولید (استخراج) به علاوه استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای باید به عنوان قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراج شده در نظر گرفته شود و مابقی هزینه‌ها به عنوان هزینه‌های جاری و تشکیلاتی در نظر گرفته شوند.

البته لازم به ذکر است که از نظر نحوه برخورد با هزینه‌های اکتشاف، حفاری و توسعه، روش شرکت ملی نفت ایران با روش تلاشهای موفقیت‌آمیز، به دلیل منظور نمودن هزینه‌های اکتشاف، حفاری و توسعه ناموفق به هزینه‌های جاری، مطابقت دارد. اما همانطور که قبلاً گفته شد بر اساس روشهای پذیرفته شده قیمت تمام شده صنایع استخراجی، مغایرت دارد.

۲ - علاوه بر عدم مطابقت با روشهای پذیرفته شده حسابداری جهت قیمت تمام شده در

صنایع استخراجی روش قیمت تمام شده در ایران جهت استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی ارائه شده توسط شرکت مزبور حاوی اطلاعات کافی و مناسبی نمی‌باشد و علت این امر موارد زیر است:

۲-۱- با توجه به ارائه هزینه‌های عملیاتی (تولیدی) و غیر تولیدی به طور یکجا تحت عنوان هزینه‌های جاری و عملیاتی، قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراج شده فاقد دقت و صحت کافی می‌باشد، بلکه شامل هزینه‌های غیرتولیدی از قبیل سربار دفتر مرکزی وزارت و هزینه‌های جاری و تشکیلاتی میدان استخراج نفت خام نیز می‌باشد.

۲-۲- با توجه به اشکال فوق‌الذکر مقایسه عملکرد دوره‌های مختلف میدانهای استخراج نفت خام و گاز طبیعی به دلیل عدم صحت قیمت تمام شده ذخایر استخراج شده، مقدور نمی‌باشد.

۲-۳- مقایسه عملکرد شرکت ملی نفت ایران با شرکتهای مشابه خارجی که از نظر شرایط اقتصادی و صنعتی با کشور ما مطابقت دارند، نیز به دلیل عدم صحت قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراج شده، مقدور نمی‌باشد.

۲-۴- ارائه نتیجه عملکرد شرکت ملی نفت ایران به نحو نامطلوب به دلیل عدم صحت قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراج شده.

۲-۵- به دلیل عدم محاسبه قیمت تمام شده به صورت صحیح، سنجش مسؤلیت قسمتهای مختلف که در استخراج درگیر هستند، مقدور نمی‌باشد.

۲-۶- عدم استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای بر اساس نسبت ذخایر استخراج شده به ذخایر تخمینی باعث عدم دقت و عدم صحت ارزش دفتری هزینه‌های سرمایه‌ای منعکس در ترازنامه پایان سال در ایران از یک طرف و از طرف دیگر عدم دقت تجمع استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای می‌شود. با توجه به اینکه استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای به هزینه‌های تولیدی اضافه شده و قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراجی را تشکیل می‌دهد، قیمت تمام شده نفت خام و گاز طبیعی استخراجی نیز فاقد دقت لازم می‌باشد.

پیشنهادها

الف - هزینه‌های جاری و تشکیلاتی به صورت جداگانه ارائه شده و با هزینه‌های تولیدی و عملیاتی ادغام نگردند. این عمل تهیه قیمت تمام شده دقیق‌تر و صحیح‌تر برای نفت و گاز استخراج شده را امکان‌پذیر می‌سازد.

ب - یک روش حسابداری جهت قیمت تمام شده نفت و گاز باید تعیین شود که یا باید یکی از روشهای پذیرفته شده قیمت تمام شده تاریخی یعنی روشهای تلاشهای موفقیت‌آمیز یا هزینه‌یابی کامل انتخاب شود و یا روش دیگری که مناسب‌تر باشد معین گردد که با شرایط و مقتضیات موجود در ایران مناسبتر باشد.

ج - نحوه محاسبه استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای در ایران نیز به روش معقول صورت نمی‌گیرد و علت آن عدم در نظر گرفتن میزان ذخایر زیرزمینی موجود و مستهلک نمودن هزینه‌های سرمایه‌ای به روش مستقیم ۱۵ ساله می‌باشد. استهلاک هزینه‌های سرمایه‌ای انجام شده جهت یافتن و استخراج نفت و گاز، باید بر اساس میزان ذخایر استخراج شده و ثبت آن با میزان برآوردی ذخایر موجود قبل از استخراج محاسبه گردد.

